

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1939 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ersättning av stat eller landsting till kommun för barns omhändertagande till skyddsuppfostran.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 203 i första kammaren av herr *Bror Nilsson m. fl.* och nr 62 i andra kammaren av herrar *Pettersson i Dahl* och *Wolgast*.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ändringar i gällande författning så att kommunerna av stat eller landsting erhålla ersättning för kostnader för omhändertagande av barn till skyddsuppfostran».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt 22 § i *lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslagen)* åligger det barnavårdsnämnd att vidtaga åtgärder beträffande

- a) barn under sexton år, som i föräldrahemmet misshandlas eller utsättes för allvarlig vanvård eller annan fara till liv eller hälsa;
- b) barn i sagda ålder, som på grund av föräldrarnas lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att fostra barnet är i fara att bliva vanartat;
- c) barn under aderton år, som befinnes vara så vanartat, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för dess tillrättaförande; samt
- d) person i åldern mellan aderton och tjuguet år, som befinnes vara hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande.

Finner barnavårdsnämnden sådant förhållande föreligga, som i 22 § a)—c) sägs, äger nämnden, i den mån omständigheterna därtill föranleda, vidtaga en eller flera av vissa, i 23 § 1 mom. angivna åtgärder, bland annat tilldela föräldrarna en allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina plikter mot barnet samt erinra dem om de påföljder, vilka, där rättelse ej vinnes, kunna inträda enligt lagen.

Enligt 23 § 2 mom. bör barnavårdsnämnd, som beslutat åtgärd, varom *Bihang till riksdagens protokoll 1939. 9 saml. 2 avd. Nr 16.*

talas i 1 mom., förordna om övervakning av den, mot vilken åtgärden skall riktas. Nämnden äger emellertid förordna om övervakning även utan att åtgärd enligt 1 mom. vidtagits.

Om barnavårdsnämnden finner de i 23 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa eller om sådana åtgärder vidtagits utan att rättelse vunnits, bör nämnden, enligt 24 § 1 mom., omhändertaga den, varom är fråga, för att bereda honom en efter hans egenskaper och utveckling lämpad behandling (*skydds-uppfostran*) enligt i 4 kap. meddelade bestämmelser.

Enligt 29 § 1 mom. äger barnavårdsnämnd, efter medgivande av föräldrarna, för *samhällsvård* omhändertaga barn under sexton år, som vistas hos föräldrarna och på grund av deras sjukdom, liknöjdhet eller oförmåga eller eljest i hemmet rådande förhållanden är utsatt för nöd, utan att likväl sådant fall föreligger som i 22 § avses, dock endast under den förutsättning, att nödtillståndet icke annorledes avhjälpes.

Enligt 40—42 §§ i *lagen den 14 juni 1918 om fattigvården* gottgör landstinget vederbörande hemortskommun helt eller delvis dess kostnader för vissa sjuka och abnorma understödstagares vård å anstalt m. m. I 60 § 1 och 2 mom. samma lag stadgas rätt för kommunen till ersättning av staten för fattigvård, som lämnats till utlänning, till den vilkens hemorts-rätt ej kunnat utrönas samt till den som under minst tre år vistats utom hemortskommunen. I 2 mom. av 60 § föreskrives vidare, att rätt till gottgörelse av staten för fattigvård till den, som minst tre år vistats utom hemortssamhället, ej föreligger, då vederbörande understödstagare eller någon av vissa honom närstående personer under nämnda tid erhållit fattigvård av samhället. I fråga om inverkan på rätt att erhålla sådan gottgörelse skall utgift för av barnavårdsnämnd jämlikt *lagen om samhällets barnavård omhändertaget barn* anses såsom fattigvård. Enligt 63 § i *barnavårdslagen* gäller nu, att kommun, som haft utgift för omhändertaget barns vård, i fall som avses i nyssnämnda paragrafer i *fattigvårdslagen* under samma förutsättningar äger rätt till ersättning av vederbörande landsting eller staten. Vidare utsäges i 63 § *barnavårdslagen*, att kostnaderna för skyddsuppfostran av personer, omhändertagna med stöd av 22 § d), ersättas av staten, vare sig skyddsuppfostran äger rum i skyddshem eller annan anstalt eller i enskilt hem.

I 67 § *barnavårdslagen* har intagits en hänvisning till de särskilda bestämmelserna om statsbidrag till bestridande av vissa kostnader enligt nämnda lag samt om skyddshemsavgift. Stadganden i det förra hänseendet finnas i en *den 24 september 1937 utfärdad kungörelse* (nr 862). Enligt 1 § i *kungörelsen* äger barnavårdsnämnd att för barn, som före fyllda 18 år omhändertagits för skyddsuppfostran men ej är skyddshemselev, uppbära årligt statsbidrag, om barnet överlämnats till enskilt hem, med 50 kronor och, om det överlämnats till barnhem, med 80 kronor, eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått. Enligt 15 § i *stadgan den 24*

september 1937 för skyddshemmen (nr 860) skall vederbörande barnavårdsnämnd för vård i annat skyddshem än ungdomshem (med sistnämnda beteckning förstås skyddshem för personer, som avses i 22 § d) i barnavårdslagen) erlägga en avgift av 300 kronor för år räknat. För varje nyintagen elev skall dessutom av barnavårdsnämnden utgivas beklädnadsbidrag med 200 kronor. För villkorligt utskrivnen skyddshemselev utgår avgift med för år räknat 75 kronor eller det lägre belopp, vartill kostnaden kan hava uppgått.

Den 24 januari 1936 beslöt Kungl. Maj:t tillsätta en kommitté, benämnd *kommunalskatteberedningen*, med uppdrag att i enlighet med vissa av föredragande departementschefen, statsrådet Wigforss, i statsrådsprotokollet för nämnda dag angivna riktlinjer verkställa utredning rörande den kommunala beskattningen jämte därmed sammanhängande frågor. Enligt direktiven skulle vid utredningen upptagas till övervägande frågan om erforderliga jämkningar i den nuvarande fördelningen av samhällsuppgifterna mellan staten och kommuner av olika ordning. Därvid borde uppmärksammas, att icke en eventuell överflyttning av uppgifter komme att förorsaka minskad effektivitet eller bristande sparsamhet vid deras handhavande; särskilt viktigt vore detta, om i något fall beslutanderätten skulle befinnas icke lämpligen kunna förbindas med skyldighet att till någon mera väsentlig del bära de utgifter, som föranledas av besluten.

Inom beredningen har utarbetats ett utkast rörande fördelningen av kostnaderna för fattigvården och barnavården. Beredningen har i detta utkast förklarat sig icke ha kunnat undgå att finna, att åtgärder vore starkt av behovet påkallade för att vinna lindring i särskilt de skattetyngda kommunernas kostnader för fattigvård och barnavård. Att helt och hållet överflytta primärkommunernas kostnader för sådana ändamål till stat eller landsting hade beredningen ansett sig ej kunna förorda. Beredningen hade övervägt, huruvida ett system, enligt vilket kommunerna tillerkändes bidrag till viss del av berörda kostnader, skulle giva bättre resultat, därvid beredningen diskuterat två alternativa möjligheter.

Utkastet har varit utremitterat till vissa myndigheter och sammanslutningar, varefter spörsmålen varit föremål för ytterligare behandling inom beredningen.

Vid 1936 års riksdag har frågan om ändrad fördelning mellan staten och kommunerna av kostnaderna för fattigvård och barnavård motionsledes upptagits.

Sålunda yrkades *dels* i motionen I:288 att utredning skulle ske bland annat rörande hemortsrättens avskaffande samt helt eller delvis förstatligande av fattigvården och *dels* i motionerna II:58 och II:59 att utredning skulle ske och förslag framläggas till sådan ändring i fattigvårdslagen och

barnavårdslagen, att alla nuvarande hemortsbestämmelser slopades, att i stället inskrevs i lagen, att varje svensk medborgare hade hemortsrätt i Sverige, utan angivande av någon särskild kommun, samt att staten betalade 75 % av alla fattigvårds- och barnavårdskostnader, som av därtill av staten utsedd kontrollmyndighet godkänts.

Andra lagutskottet, som behandlade dessa motioner, erinrade i utlåtande nr 35 om de för kommunalskatteberedningen meddelade direktiven och framhöll, att beredningen torde komma att taga ställning till frågorna om fattigvårdens och barnavårdens fullständiga eller delvisa förstatlående. Vidare erinrade utskottet om de s. k. organisationssakkunnigas betänkande, vari frågan om fattigvårdsprocesserna behandlats, samt om det uppdrag, som den 28 februari 1936 lämnats åt en särskild kommitté att verkställa revision av, bland annat, lagstiftningen rörande mantalsskrivning, vilken lagstiftning ägde betydelse för frågan om hemortsrättsförvärv i fattigvårdshänseende. Då de spörsmål, som berörts i motionerna, således på grund av utredningar redan vore eller torde bliva föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, ansåg sig utskottet icke böra hemställa till riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära ytterligare utredning.

Motionerna föranledde ej heller någon riksdagens åtgärd i nu berörda avseenden.

Vid 1937 års riksdag väcktes av herr Andersson i Dunker en motion, II: 271, i vilken hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning bl. a. rörande möjligheten och lämpligheten av att staten i större utsträckning än nu bidrager till kostnaderna för utackordering av barn omhändertagna för skyddsuppfostran.

Motionen behandlades av andra lagutskottet, som i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 33 under hänvisning till kommunalskatteberedningens arbete hemställde, att motionen i nyssnämnda del icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 17 december 1937 har chefen för socialdepartementet den 3 januari 1938 utsett en kommitté, *socialvårdskommittén*, med uppdrag att verkställa en översyn av socialvården. Enligt de för utredningen meddelade direktiven har behandlingen av frågan, huru kostnaderna för socialvården böra fördelas mellan stat och kommun, överflyttats från kommunalskatteberedningen till socialvårdskommittén.

Utskottet. Såsom i motionerna framhållits äger barnavårdsnämnd bland annat för barn, som före fyllda aderton år omhändertagits för skyddsuppfostran men ej är skyddshemselev, uppbära visst statsbidrag. Närmare bestämmelser härom finnas intagna i en år 1937 utfärdad kungörelse. Motionärerna torde syfta till sådana ändringar i gällande bestämmelser att kommunerna i samt-

liga fall skulle av stat eller landsting få full ersättning för de kostnader, som äro förenade med omhändertagande för skyddsuppfostran.

Det i motionerna berörda spörsmålet är otvivelaktigt förtjänt av noggrant överbäggande. Av vad utskottet ovan anfört framgär emellertid, att socialvårdskommittén enligt de för denna gällande direktiven har att vid fullgörandet av sitt uppdrag taga under omprövning bland annat det betydelsefulla spörsmålet, huru kostnaderna för socialvården böra fördelas mellan staten och kommuner av olika ordning. Då sålunda frågan om åtgärder i den av motionärerna angivna riktningen i ett större sammanhang torde bli föremål för socialvårdskommitténs uppmärksamhet, har utskottet icke funnit skäl föreslå riksdagen att i anledning av motionerna göra någon framställning till Kungl. Maj:t.

Utskottet får därför hemställa,

att motionerna I: 203 och II: 62 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1939.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Tamm*, *Hagman**, *Löfvander*, *Knut Petersson*, *Olof Carlsson*, *Sten* och *Wistrand*;

från andra kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken, *Hallagård*, *Hermansson* i Norrköping*, *von Seth** och *Barnekow*, fröken *Andersson** samt herr *Holm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.